

EVROPSKÝ INSPEKTOR OCHRANY ÚDAJŮ

Shrnutí stanoviska evropského inspektora ochrany údajů k prvnímu balíčku reformy společného evropského azylového systému (nařízení o systému Eurodac, nařízení o úřadu EASO a dublinského nařízení)

(Úplné znění tohoto stanoviska je k dispozici v angličtině, francouzštině a němčině na webových stránkách evropského inspektora ochrany údajů na adrese www.edps.europa.eu)

(2017/C 9/04)

V posledních několika letech Evropa čelí naléhavé migrační a uprchlické krizi, která se v roce 2015 ještě prohloubila. Z tohoto důvodu Komise navrhla reformu dublinského nařízení a jeho přizpůsobení současné situaci. Tato reforma je spojena s návrhem na vytvoření Agentury Evropské unie pro azyl, která by pomohla členským státům plnit jejich povinnosti v oblasti azylu.

Od svého založení systém Eurodac sloužil pro účely poskytování důkazů ve formě otisků prstů s cílem určit členský stát zodpovědný za přezkum žádosti o azyl podané v EU.

Komise rovněž navrhla přepracování nařízení o systému Eurodac. Hlavní změnou v tomto nařízení je rozšíření působnosti systému Eurodac tak, aby registroval i státní příslušníky třetích zemí, kteří se nelegálně vyskytují v některém z členských států nebo kteří byli zadrženi v souvislosti s neoprávněným překročením hranice členského státu s třetí zemí.

Evropský inspektor ochrany údajů si je vědom potřeby účinnější kontroly nad migrací a azylem v Evropské unii. Doporučuje však, aby důležitá zlepšení lépe brala do úvahy zákonná práva a zájmy příslušných jednotlivců, kteří mohou být zpracováním osobních údajů dotčeni, zejména ohrožených skupin lidí vyžadujících si zvláštní ochranu, jako například migrantů a uprchlíků.

Ve svém stanovisku EIOÚ mimo jiné doporučuje následující hlavní body:

- zmínku v dublinském nařízení, že zavedení používání jedinečného identifikátoru v dublinské databázi nesmí být v žádném případě používáno k jiným účelům než k účelům popsáným v dublinském nařízení,
- provedení úplného posouzení dopadu přepracovaného znění nařízení o systému Eurodac z roku 2016 na ochranu osobních údajů a soukromí s cílem posoudit dopad nově navrhovaného textu i rozšíření rozsahu databáze Eurodac,
- provedení posouzení potřeby shromažďovat a používat snímky obličeje u kategorií osob zmiňovaných v přepracovaném znění nařízení o systému Eurodac z roku 2016 a přiměřenosti jejich sběru, a to s využitím konzistentní studie nebo přístupu založeného na důkazech,
- provedení podrobného posouzení situace nezletilých a rovnováhy mezi riziky a újmami postupu odebrání otisků prstů u mladistvých a rovněž výhod, kterých mohou užívat, a to nad rámec důvodové zprávy.

Toto stanovisko dále definuje další nedostatky různých návrhů a identifikuje další doporučení, pokud jde o ochranu osobních údajů a soukromí, která by měla být v rámci legislativního procesu vzata v úvahu.

I. ÚVOD A ZÁKLADNÍ INFORMACE

1. V dubnu 2016 Komise přijala sdělení nazvané „Směrem k reformě společného evropského azylového systému a posilování legálních cest do Evropy“⁽¹⁾, které definuje priority pro zlepšení společného evropského azylového systému. V této souvislosti Komise dne 4. května 2016 vydala tři návrhy jako součást prvního balíčku reformy společného evropského azylového systému:

- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu zodpovědného za posouzení žádosti o poskytnutí mezinárodní ochrany podané v některém z členských států státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti (dále jen „návrh dublinského nařízení“)⁽²⁾,

⁽¹⁾ COM(2016) 197 final.

⁽²⁾ COM(2016) 270 final.

- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o Agentuře Evropské unie pro azyl a o zrušení nařízení (EU) č. 439/2010 (dále jen „návrh nařízení o Agentuře Evropské unie pro azyl“) ⁽¹⁾ a
- návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 603/2013 o zřízení systému Eurodac pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování [nařízení (EU) č. 604/2013], jež určuje kritéria a mechanismy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o poskytnutí mezinárodní ochrany podané v některém z členských států státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti, pro identifikaci státního příslušníka třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti a, na základě žádosti, pro porovnání s údaji systému Eurodac donucovacími orgány členských států a Evropelem pro účely vymáhání práva (přepřacované znění 2016) (dále jen „návrh přepřacovaného znění nařízení Eurodac 2016“) ⁽²⁾.

2. Evropský inspektor ochrany údajů byl před zveřejněním návrhu přepřacovaného znění nařízení o systému Eurodac i návrhu úřadu EASO neformálně konzultován a sdělil Komisi neformální připomínky k oběma textům.
3. Evropský inspektor ochrany údajů chápe, že EU musí řešit problémy spojené s migrací a uprchlickou krizí od roku 2015, jakož i potřebu mít efektivní a harmonizovanou politiku EU na řešení nedovoleného přistěhovalectví, ke kterému dochází nejen v rámci EU, ale také směrem do EU. Při plném respektování role normotvůrce při posuzování nezbytnosti a přiměřenosti navrhovaných opatření evropský inspektor ochrany údajů v rámci své poradní funkce poskytne v tomto stanovisku některá doporučení z hlediska ochrany osobních údajů a soukromí s cílem pomoci normotvůrci při splnění požadavků článků 7 a 8 Listiny základních práv, jež se týkají práv na soukromí a ochranu osobních údajů, jakož i článku 16 Smlouvy o fungování EU.
4. Evropský inspektor ochrany údajů se bude nejprve zabývat hlavními doporučeními týkajícími se těchto tří návrhů. Tato hlavní doporučení představují hlavní problémy, které evropský inspektor ochrany údajů zaznamenal a které by měly být v každém případě řešeny v rámci legislativního procesu. Další doporučení jsou body, které evropský inspektor ochrany údajů identifikoval jako body vyžadující objasnění, doplňkové informace nebo menší úpravy. Toto rozlišení by mělo normotvůrci pomoci, aby přednostně řešil hlavní problémy zmiňované v tomto stanovisku.

IV. ZÁVĚR

68. Evropský inspektor ochrany údajů vítá úsilí v oblasti ochrany osobních údajů v různých textech. Vidí, že kultura ochrany osobních údajů se stává součástí legislativního procesu a lze ji pozorovat i v přípravě návrhů.
69. Při plném respektování role normotvůrce při posuzování nezbytnosti a přiměřenosti navrhovaných opatření evropský inspektor ochrany údajů v rámci své poradní funkce poskytuje v tomto stanovisku některá doporučení pro tři zkoumané návrhy z hlediska ochrany osobních údajů a soukromí.
70. Pokud jde o návrh dublinského nařízení, evropský inspektor ochrany údajů vyjadřuje znepokojení nad tím, že by jedinečný identifikátor mohl být použit pro jiné účely, například pro identifikaci jednotlivců v jiných databázích, a mohl by zjednodušit a usnadnit porovnávání databází. Evropský inspektor ochrany údajů doporučuje stanovit, že jakékoliv jiné použití identifikátoru by mělo být zakázáno.
71. Pokud jde o návrh přepřacovaného znění nařízení o systému Eurodac, evropský inspektor ochrany údajů se domnívá, že rozšíření působnosti systému Eurodac vzbuzuje obavy ohledně dodržování zásady účelového omezení, jak je zakotvena v článku 7 Listiny základních práv EU. Evropský inspektor ochrany údajů také doporučuje dále upřesnit typy opatření jiné než vyhoštění a repatriace, které by mohly členské státy na základě údajů systému Eurodac použít. Evropský inspektor ochrany údajů doporučuje, aby Komise zpřístupnila úplné posouzení dopadu přepřacovaného znění nařízení o systému Eurodac z roku 2016 na ochranu osobních údajů a soukromí s cílem zhodnotit dopad navrženého textu na soukromí.
72. Evropský inspektor ochrany údajů je také znepokojen zahrnutím snímků obličeje: nařízení neodkazuje na jakékoliv posouzení potřeby shromažďovat a používat snímky obličeje u kategorií osob zmiňovaných v návrhu přepřacovaného znění nařízení o systému Eurodac. Navíc se evropský inspektor ochrany údajů domnívá, že by se v návrhu měly objasnit případy, ve kterých se porovnávání otisků prstů anebo snímků obličeje uskuteční, protože v návrhu přepřacovaného znění se jeví, že takové srovnávání by mělo probíhat systematicky.

⁽¹⁾ COM(2016) 271 final.

⁽²⁾ COM(2016) 272 final.

73. Evropský inspektor ochrany údajů také doporučuje, aby bylo zpřístupněno podrobné posouzení, pokud jde o situaci nezletilých, rovnováhy mezi riziky a újmami takového postupu u mladistvých a rovněž výhod, kterých mohou užívat, a to nad rámec důvodové zprávy. V této souvislosti by nařízení mělo dále definovat (např. v bodu odůvodnění) význam odebírání otisků prstů od nezletilých přátelským způsobem.
74. Pokud jde o dobu uchovávání údajů, která bude v zásadě pět let, evropský inspektor ochrany údajů doporučuje uvést další podrobnosti a vysvětlení, proč a jak byla doba pěti let určena jako nezbytná pro uchovávání údajů v této souvislosti, aby bylo dosaženo nových účelů databáze Eurodac. Navíc evropský inspektor ochrany údajů doporučuje zkrácení doby uchovávání údajů na skutečnou délku zákazu vstupu pro konkrétního jedince. Evropský inspektor ochrany údajů také doporučuje, aby bylo v návrhu uvedeno, že výchozím bodem pro dobu uchování údajů bude datum prvního zpracování otisků prstů v členském státu.
75. Evropský inspektor ochrany údajů doporučuje zablokovat všechny údaje pro účely prosazování práva po třech letech a v tomto ohledu přestat dělat rozdíly mezi různými kategoriemi jednotlivců ze zemí mimo EU.
76. Kromě hlavních nedostatků návrhu, jak jsou uvedeny výše, doporučení evropského inspektora ochrany údajů v tomto stanovisku se týkají následujících aspektů:
- pokud jde o návrh přepracovaného znění nařízení o systému Eurodac,
 - Evropský inspektor ochrany údajů doporučuje upřesnit v textu návrhu, že konečná odpovědnost za zpracování osobních údajů bude na členských státech, které budou považovány za správce ve smyslu směrnice 95/46/ES.
 - Článek 37 by měl být přepracován, aby bylo objasněno, v jakém případě je mezinárodní předání povoleno nebo zakázáno, a to konkrétně pokud jde o předání do země původu žadatele.
 - Čl. 38 odst. 1 by měl stanovit, že členskými státy mohou být předány pouze údaje nezbytně nutné pro účely návratu.
 - Při pořizování otisků prstů nesmí být vyvíjen nátlak. To by mělo být stanoveno v nařízení o systému Eurodac.
 - V této souvislosti evropský inspektor ochrany údajů doporučuje objasnit, že zadržení by nemělo být považováno za postih za nedodržení povinnosti poskytnout otisky prstů.
 - Používání skutečných dat agenturou eu-LISA pro účely testování vyvolává vážné obavy a nemělo by být v nařízení o systému Eurodac povoleno. Normotvůrce by měl vzhledem k ohrožení soukromí dotčených osob posoudit alternativu využití jiných než skutečných dat. V každém případě by se v textu nemělo zmiňovat, že biometrické údaje mohou být anonymizovány, neboť se vždy vztahují na jednotlivce, a proto jsou považovány za osobní údaje.
 - Pokud jde o zpracování údajů agenturou eu-LISA, evropský inspektor ochrany údajů doporučuje upřesnit, že musí být zavedena příslušná bezpečnostní opatření týkající se přístupu k údajům ze strany externích dodavatelů.
 - Evropský inspektor ochrany údajů vítá snahu zajistit, aby přístup ze strany donucovacích orgánů posuzoval nezávislý orgán. Aby byla zachována nezávislost orgánu provádějícího ověření, pověřené orgány a ověřující orgány by však neměly být součástí stejné organizace.
 - pokud jde o návrh nařízení o Agentuře Evropské unie pro azyl,
 - Evropský inspektor ochrany údajů doporučuje upřesnit, že odborníci agentury by měli mít povolen přístup k databázím pouze v souladu s právními akty platnými pro tyto databáze a s pravidly pro ochranu osobních údajů.
 - Evropský inspektor ochrany údajů doporučuje blíže upřesnit, co se rozumí pod pojmem administrativní důvody v čl. 30 odst. 3, protože pod tento pojem by mohl spadat jakýkoliv účel sledovaný administrativou.
 - Evropský inspektor ochrany údajů doporučuje objasnit odpovědnost za zajištění bezpečnosti zařízení používaných agenturou, která by měla být určena pro všechny fáze životního cyklu zařízení, a to od jeho pořízení, po celou dobu jeho skladování a používání, až po jeho likvidaci.

Brusel 21. září 2016

Giovanni BUTTARELLI
evropský inspektor ochrany údajů